

Muistio

Kirjastojen digitointiohjelma

aika: 25.4.2005 klo 10.00 – 15.10

paikka: Kuopion kaupunginkirjasto – Pohjois-Savon maakuntakirjasto, Maaherrankatu 12

Kirjastotoimenjohtaja Hilikka Kotilainen esitteli Kuopion kaupunginkirjastoa - Pohjois-Savon maakuntakirjastoa. Kävijämäärä on 4 000 – 5 000 henkilöä päivässä talvisin, ja kävijämäärältään kirjasto on maakuntakirjastojen suurin. Kirjastossa olevan Lyseon kirjaston kokoelman pohjana on Viipurin katedraalikoulun kirjasto. Koulu siirtyi 1843 Kuopioon monien vaiheiden jälkeen. Niteitä on n. 26 000. Kirjoja on yli viidelläkymmenellä kielellä.

1. Kokouksen avaus

Majken Bremer-Laamanen avasi kokouksen toivottaen osallistujat tervetulleiksi.

2. Yleisten kirjastojen digitointitoiveet: peruspalveluselvitys

Sivistystoimentarkastaja Eeva Hiltunen Itä-Suomen lääninhallituksesta kertoi yleisissä kirjastoissa tehdystä peruspalveluselvityksestä (liite), jonka osana selvitettiin kirjastojen digitaalisen aineiston toiveita ja tilannetta.

Selvityksen tuloksena ilmenivät digitaalisen aineiston suosituimmat valintakriteerit: hinta, kotimaisuus, kokoteksti, sopivuus (aiheet), tarve, ajankohtaisuus, laaja-alaisuus, käytettävyys.

Ongelmiksi koettiin mm:

ei kotimaista tarjontaa, kokotekstiaineistoja; kalleus, tietoa tarjonnasta ja aineistojen sisällöstä puuttuu, keskitetyn hankinnan piirissä ei tarpeellisia aineistoja, yleisille kirjastoille suunnatun aineiston vähyyys; FinELibin hankintaprosessi hidas ja jäykkä, työllistää maakuntakirjastoja.

Hankintayhteistyö on suositeltava ja lähes ainut tapa toimia, mutta yhteistyö yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kirjastojen kanssa on hyvin vähäistä. Pienet kirjastot tietävät, miten edistyneitä voitaisiin olla digitaalisen aineiston käytössä, mutta toivetilaa on pitkä matka. Tiedotuksen ja vähäisen käytön noidankehä pyörii. Toiveaineisto olisi kokotekstiä: sanomalehtiä ja aikakauslehtiä, kotimaisia ja edullisia.

Digitaalisten aineistojen resurssoinnista on sovittava kansallisella tasolla ja tehtävä työnjako. Selvityksen toimenpide-ehdotuksena on kansallinen suositus digitaalisista perusaineistoista. Myös yleisten kirjastojen toiveet pitäisi ottaa osaksi kansallista digitointiohjelmaa. Laitteistoresurssien parantamiseen on saatu rahoitusta.

Peruspalveluraportti jätetään toukokuussa sisäasiainministeriölle budjettivalmistelua varten ja myös mm. opetusministeriölle. Yleisille kirjastoille myönnetään toivottavasti korvamerkittyä rahaa tilanteen parantamiseen.

3. Lapin maakuntakirjaston hankkeet

Kehittämispäällikkö Ritva Nurminoron esitteli Lapin maakuntakirjaston digitointihankkeita. Kirjastopalveluselvytys vaikuttaa sopivan myös Lappiin, eli eriarvoistuminen lisääntyy. Maakuntakirjastossa on tehty joitakin digitointiprojekteja. Kirjastot ja museot tekevät Lapissa yhdessä, myös yliopisto on ollut mukana. Ajatuksena on digitoida sellaisia Lappia koskevia aineistoja, joita kukaan muu ei digitoi. Monet pohjoiset aineistot ovat yhteisiä Ruotsin ja Norjan kanssa.

Lapinkävijät-projekti www.rovaniemi.fi/lapinkavijat

Monet-hanke www.lapponica.net (kysy kirjastonhoitajalta Lapista, kirjastot, museot)

Digmo-hanke www.digmo.fi

Alarieston teoksia Digmore www.digmo.fi/digmore

Kungliga Biblioteket, Ruotsi; The History of Lapland: www.kb.se/F1700/Lapland/Lapland.htm

4. Taideteollisen korkeakoulun kirjaston ja arkiston uusi kuvatietokanta ja kuva-aineistojen verkkopalvelu

Verkkopalveluasiantuntija Ellen Kotanen esitteli taideteollisen korkeakoulun uutta kuvatietokantaa. Hanke on käynnistysvaiheessa ja aineisto on uutta. Korkeakoulun arkisto (opinnäytetöitä, keramiikkaa, pukuja) ja kirjasto on vuodesta 2005 yhdistetty. Tavoitteena on kuva-aineistojen saatavuuden parantaminen. Taideteollinen korkeakoulu noudattaa digitoinnissa Kamut-suosituksia. Digikuvien arkistointi koulussa on myös laaja projekti.

Taideteollinen korkeakoulu seuraa Sculpteur-EU-hanketta, joka keskittyy mm. kuvan sisältöön perustuvaan hakuun. 3d-mallinnusta tarvitaan digitoinnissa koulun aineistojen luonteen vuoksi.

5. Kajaanin kaupunginkirjaston – Kainuun maakuntakirjaston kotiseutuaineisto

Leenamarija Tikkanen Kajaanin kaupunginkirjastosta - Kainuun maakuntakirjastosta esitteli Kajaanissa digitoitua kotiseutuaineistoa: www.kajaani.fi/kirjasto/kotiseutuaineistoa

6. Kirjastojen digitointiohjelman organisoituminen etenee

Merkittiin tiedoksi kirjastojen, arkistojen ja museoiden eKAM-yhteistyö (<http://www.lib.helsinki.fi/kirjastoala/dimiko/eKAM.htm>) sekä eKAMin aineistotyöryhmän digitoitavan aineiston priorisointisuunnitelmat. Todettiin, että kirjastosektoreiden neuvostojen kanssa on neuvoteltu etenemistavoista ja kirjastojen digitointiohjelman organisoitumismahdollisuuksista. Neuvottelut kirjastojen neuvostojen kanssa jatkuvat.

Keskusteltiin kirjastojen digitointiohjelman organisoitumisesta. Todettiin, että yhteiset hankkeet olisivat tärkeitä ja hankkeiden tietojen kerääminen yhteen. Toisaalta myös

paikalliset hankkeet ovat merkittäviä ja digitointi voisikin olla hajautettua, mutta keskitettyä aineiston jatkoystöä pitäisi organisoida. Valtiovallan rahoitus pitäisi saada aikaan usean ministeriön yhteistyönä ennen kuin hauras aineisto katoaa. Myös tuotteistaminen eli esimerkiksi oppimateriaalien tuottaminen tai digitoinnin jakaminen selvemmin osa-alueisiin voisi edistää rahoitusnäkyviä.

7. Kansalliskirjaston digitointi keväällä 2005

Tuotantopäällikkö Majken Bremer-Laamanen kertoi HYK:n Mikrokuvaus- ja konservointilaitoksen ajankohtaisia asioita. Kuntokartoituksen tulosten perusteella on alettu digitoida aikakauslehtiä sekä matkailun ja maantieteen kirjallisuutta 1800-luvulta. Rahoituksen on myöntänyt opetusministeriö puoleksitoista vuodeksi. Pienpainatteiden eli teollisuushinnastojen digitointi etenee. Verkkokäytössä materiaalia tulee olemaan mahdollista hakea yrityksen, vuosiluvun, paikkakunnan tai vapaasanan avulla.

Mikrokuvaus- ja konservointilaitos on Mikkelin yliopistokeskuksen jäsen. Laitos vetää yliopistokeskuksen oppimateriaalin digitointiprojektia, jossa on tehty yhteistyötä Kopioston kanssa.

Laitoksen tilojen remontoinnissa valmistuu kaksi äänitedigitointipajaa ja äänitysstudio sekä viidennen kerroksen vinttitilat tuotantokäyttöön. Syksyllä Mikrokuvaus- ja konservointilaitos täyttää 15 vuotta.

8. Digitointihankkeiden laatutyökalu

Projektipäällikkö Minna Kaukonen Helsingin yliopiston kirjastosta kertoi syksyllä valmistuvasta digitointihankkeiden laatutyökalusta. Muistiorganisaatioiden laatutyökalu eli benchmarking-sovellus (Mikaela) on pian etenemässä demovaiheeseen. Benchmarking-ryhmä teki sovelluksen pohjana olevalle Minerva-projektissa kehitetylle benchmarking-sovellukselle käytettävyyssarvioinnin. Myös sisältöä arvioitiin. Demovaiheessa eKAM-ryhmät ja kirjastojen digitointiohjelman ryhmä voivat antaa palautetta sovelluksen hienosäätöä varten. Teknisenä toteuttajana on Vilma Media Oy.

CALIMERA-EU-projekti on koonnut kirjastojen ja muiden muistiorganisaatioiden toiminnan avuksi ohjeita ja esimerkkitapauksia (www.calimera.org). Esimerkkinä vapaaehtoisesta yhteistyöstä on mm. Suomen eKAM.

9. Michael Plus –EU-hanke

Minna Kaukonen esitteli Michael Plus –EU-projektin ja sen tavoitteen: eurooppalaisten muistiorganisaatioiden yhteisen hakuportaalin. Projekti on mukana toukokuussa päättyvällä eTEN-ohjelman hakukierroksella. Koordinaattorina on Italian kulttuuriministeriö ja kiinnostuneita maita on alustavasti kymmenkunta. Muistiorganisaatiosektoreiden pääjohtajat ovat valinneet suomalaisiksi partneriksi Helsingin yliopiston kirjaston. Kansallisarkisto ja Museovirasto osallistuvat jäseninä. Michael Plus vastaa suurelta osin KAMUT 2-esiselvityksen tavoitteita ja antaa toteutuessaan mahdollisuuden EU-rahoitukseen.

10. Seuraava kokous

Todettiin, että seuraava kokous pidetään Mikkelissä loka-marraskuussa.

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.10.

Majken Bremer-Laamanen
puheenjohtaja

Minna Kaukonen
sihteeri